

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

20 02

Tijdvak 1

Inzenden scores

Uiterlijk op 29 mei de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school op de daartoe verstrekte optisch leesbare formulieren naar de Citogroep

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de Regeling beoordeling centraal examen vastgesteld (CEVO-94-427 van september 1994) en bekendgemaakt in het Gele Katern van Uitleg, nr. 22a van 28 september 1994.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het procesverbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het procesverbaal en de regels voor het bepalen van de cijfers onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past bij zijn beoordeling de normen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinerator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel.

Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 punten, zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;

3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het antwoordmodel;

3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel;

3.4 indien één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;

3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;

3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven;

3.7 indien in het antwoordmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord;

3.8 indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het antwoordmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een toets of in het antwoordmodel bij die toets een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof toets en antwoordmodel juist zijn.

Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO.

Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het antwoordmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Voor deze toets kunnen maximaal 63 scorepunten worden behaald. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.

Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.

De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer (artikel 42, tweede lid, Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/VBO).

Dit cijfer kan afgelezen worden uit tabellen die beschikbaar worden gesteld. Tevens wordt er een computerprogramma verspreid waarmee voor alle scores het cijfer berekend kan worden.

3 Vakspecifieke regel

Voor het vak Economie 1 (nieuwe stijl) HAVO is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld:

Voor rekenfouten worden geen punten afgetrokken.

Wanneer echter de kandidaat bij een berekening kennelijk verzuimd heeft door schatting controle op het antwoord uit te oefenen, wordt voor deze fouten één punt afgetrokken tot een maximum van drie punten voor het gehele examen.

4 Antwoordmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Opmerking

Algemene regel 3.6 is ook van toepassing als gevraagd wordt een gegeven antwoord toe te lichten, te beschrijven en dergelijke.

Opgave 1

Maximumscore 2

- 1 uitspraak 1 juist
uitspraak 2 juist
uitspraak 3 onjuist

Indien 2 van de 3 juist

1

Indien 1 van de 3 juist

0

Maximumscore 2

- 2 Voorbeelden van een juist antwoord zijn:
- Een antwoord waaruit blijkt dat de inkomensverdeling buiten beschouwing blijft: het maakt (bijvoorbeeld) verschil of het inkomen bij een kleine groep terecht komt of gelijkmatig is verdeeld.
  - Een antwoord waaruit blijkt dat niet in geld te waarden welvaart buiten beschouwing blijft: het maakt (bijvoorbeeld) verschil of de productie op een schone of op een vervuilende manier tot stand komt.

Opgave 2

Maximumscore 2

- 3 Bij (1) gestegen
Bij (2) appreciatie
Bij (3) groter

Opmerking

Als bij (1) gekozen is voor gedaald, 1 punt toekennen als bij (2) gekozen is voor depreciatie én bij (3) voor kleiner.

Maximumscore 3

- 4 uitspraak 1 juist
uitspraak 2 juist
uitspraak 3 onjuist
uitspraak 4 onjuist

Indien 3 van de 4 juist

2

Indien 2 van de 4 juist

1

Indien 1 van de 4 juist

0

Opgave 3

Maximumscore 1

- 5 hoogconjunctuur

Maximumscore 2

- 6 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de krappe arbeidsmarkt tot loonsverhogingen kan leiden waardoor de kosten stijgen en bedrijven de verkoopprijzen verhogen zodat er weer loonsverhogingen ontstaan etcetera.

Maximumscore 2

- 7 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de renteverlaging lenen goedkoper maakt en de bestedingen aanwakkert en tot (toenemende) inflatie kan leiden.

Opgave 4**Maximumscore 3**

- 8 Bij (1) non-tarifaire
Bij (2) omhoog
Bij (3) producenten
Bij (4) protectie

Indien 3 van de 4 juist

2

Indien 2 van de 4 juist

1

Indien 1 van de 4 juist

0**Maximumscore 2**

- 9 Uit het antwoord moet blijken dat het gaat om een maatregel waarmee de import van de VS uit de EU wordt beperkt.

Opgave 5**Maximumscore 1**

- 10 A: 1
B: 3
C: 5
D: 2
E: 4
F: 6

Maximumscore 1

- 11 markt

Maximumscore 1

- 12 toegevoegde waarde

Opgave 6**Maximumscore 3**

- 13 Bij (1) daalt
Bij (2) afnemen
Bij (3) groter
Bij (4) netto
Bij (5) stijgen
Bij (6) stijgen
Bij (7) inflatie

Indien (1), (2) en (3) juist

1

Indien (4) en (5) juist

1

Indien (6) en (7) juist

1

Opgave 7**Maximumscore 1**

- 14 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat het bestedingspatroon van ouderen afwijkt van dat van werknemers.

Maximumscore 2

- 15 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{107,5 \times 20 + 109,8 \times 22 + 112,3 \times 25 + 114,5 \times 28 + 104,9 \times 5}{100} = 111,036 \rightarrow 111,0$$

Opmerking

Een andere manier van afronden ook goed rekenen.

Maximumscore 2

- 16 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de pensioenen met een groter bedrag zouden moeten worden aangepast omdat ouderen duurder uit zijn dan werknemers doordat de bestedingscategorieën die het sterkst in prijs zijn gestegen, bij ouderen een groter gewicht hebben.

Opmerking

Ook goed rekenen indien een juist antwoord is gebaseerd op het correct berekenen van het samengesteld gewogen prijsindexcijfer voor werknemers.

Opgave 8**Maximumscore 2**

- 17

	directe belasting	indirecte belasting	niet-belastingmiddel
accijns		X	
vennootschapsbelasting	X		
BTW		X	

Indien 2 van de 3 juist
Indien 1 van de 3 juist

1
0

Maximumscore 2

- 18 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{3.444}{0,60} = 5.740 \text{ (miljoen liter)}$$

Maximumscore 2

- 19 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{140}{80} \times 100 = 175 \rightarrow 75\%$$

Maximumscore 2

- 20 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de opbrengst van de dieselaccijns meer dan verdubbeld is terwijl de verkochte hoeveelheid diesel minder dan verdubbeld is.

Antwoorden	Deel- scores
------------	-----------------

Maximumscore 1

- 21 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat diesel duurder wordt waardoor de bedrijfskosten toenemen zodat de winst kan dalen.

Maximumscore 2

- 22 Een voorbeeld van een juist antwoord is:
Een antwoord waaruit blijkt dat de bedrijfskosten toenemen en de transportbedrijven hun prijzen verhogen waardoor de vraag naar transport kan afnemen en de omzet daalt.

Maximumscore 1

- 23 maatregel 3

Opgave 9

Maximumscore 2

24	☐	• inkomen uit arbeid	<u>1</u>
		• inkomen uit vermogen	<u>1</u>

Opmerking

Voor elk ten onrechte genoemd inkomen 1 punt in mindering brengen.

Maximumscore 2

25	☐	• de minimumlonen stijgen minder dan de gemiddelde lonen	<u>1</u>
		• voor mensen met een hoge opleiding wordt de arbeidsmarkt krappere dan voor mensen met een lage opleiding	<u>1</u>

Opmerking

Voor elke ten onrechte genoemde ontwikkeling 1 punt in mindering brengen.

Maximumscore 2

- 26 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{0,15 \times \text{€ } 300 \text{ miljard}}{0,20 \times 6 \text{ miljoen}} = \text{€ } 37.500$$

Maximumscore 2

- 27 uitspraak 4

Opmerking

Voor elke ten onrechte genoemde uitspraak 1 punt in mindering brengen.

Opgave 10

Maximumscore 2

- 28 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

totale kosten per jaar		€ 4.200
bijdrage gemeente: $0,15 \times \text{€ } 4.200 = \text{€ } 630 \rightarrow$	€ 630	
bijdrage werkgever: $0,35 \times \text{€ } 4.200 = \text{€ } 1.470 \rightarrow$	<u>€ 1.200</u>	
		<u>€ 1.830</u>
bijdrage ouders		€ 2.370

Maximumscore 2

- 29 in grafiek 3

Maximumscore 230 *argument 1*

Een voorbeeld van een juiste beschrijving is:

Een beschrijving waaruit blijkt dat door kinderopvang meer mensen een baan kunnen nemen, zodat er minder mensen een uitkering nodig hebben / meer mensen sociale premies betalen.

argument 2

Een voorbeeld van een juiste beschrijving is:

Een beschrijving waaruit blijkt dat meer mensen een baan kunnen nemen, zodat meer mensen sociale premies betalen.

Opgave 11**Maximumscore 1**31 Uit het gegeven dat BaxBike beursgenoteerd is.**Maximumscore 2**32 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\frac{100}{90} \times \text{€ } 2.880.000 = \text{€ } 3.200.000$$

Maximumscore 233 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{aantal fietsen in 2000: } \frac{\text{€ } 2.880.000}{\text{€ } 800} = 3.600; \text{ variabele kosten per fiets: } \frac{\text{€ } 2.050.000}{3.600} = \text{€ } 569,44$$

*Opmerking**Een andere manier van afronden ook goed rekenen.***Maximumscore 2**34 Een voorbeeld van een juiste berekening is:

$$\text{winst 1999: € } 3.200.000 - \text{€ } 2.770.000 = \text{€ } 430.000$$

$$\text{verlies 2000: € } 2.880.000 - \text{€ } 2.900.000 = \text{€ } 20.000$$

$$\text{afname van de winst: € } 430.000 + \text{€ } 20.000 = \text{€ } 450.000$$

Einde